

Reliability, Validity and Factor Structure of Marital Jealousy Scale on the Use of the Social Networking Sites in the Married Staff of University of Kashan, Iran

Azadeh Melali. M.A.

Clinical Psychology, Azad University Science and Research Branch, Isfahan, Iran

Masoud Kiani. Ph.D.

Academic member, University of Kashan, Kashan, Iran

Abstract

The objective of this research was to evaluate the reliability, validity and factor structure of marital jealousy scale on the use of the social networking sites (SNS). The research method was psychoanalysis and statistical population was the married men/women who employee of University of Kashan, and that use social network sites daily, and from them 223 persons were selected using simple random sampling. The participants completed the Muisse, Christofides, and Desmarais, SNS Jealousy Scale (2009) and Farrugia Partner Surveillance Scale (2013). For the validity of the scale, exploratory factor analysis methods and convergent validity were used. Factor analysis of the data showed that the SNS Jealousy have four factors (including sense of infidelity, suspicion, tendency in surveillance, and sense of apprehension) and have a good convergent validity ($p < 0/01$). Correlation between tendency in surveillance subscale and Partner Surveillance Scale indicated an appropriate convergent validity ($r=0/53$, $p < 0/01$). To evaluate the reliability of the scale, internal consistency was measured by Cronbach's Alpha yielding 0.95 which means a highly reliable scale. Based on findings of the research, it can be concluded that this scale has a high reliability and validity, which can assist us in investigating marital Jealousy on the use of the social networking sites and it can be employed for future studies.

Keywords: marital jealousy scale, partner surveillance scale, social networking sites, exploratory factor analysis, married staff of University of Kashan

اعتبار، روایی و ساختار عاملی مقیاس حسادت زناشویی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در کارکنان متأهل دانشگاه کاشان

مسعود کیانی*

عضو هیئت‌علمی گروه روان‌شناسی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

آزاده مللی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد واحد علوم و

تحقیقات، اصفهان، ایران

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی روایی و پایایی و ساختار عاملی مقیاس حسادت زناشویی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بوده است. روش پژوهش، روان‌سنجی و جامعه آماری پژوهش از مردان و زنان متأهل تشکیل شده بود که کارمند دانشگاه کاشان بوده و به صورت روزانه از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کردند؛ و از بین آنان ۲۲۳ نفر به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. مشارکت کنندگان در پژوهش مقیاس حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی مویس، کارستوفیدز و دیسماریس (۲۰۰۹) و نظارت بر همسر فارگیا (۲۰۱۳) را تکمیل نمودند. در این پژوهش برای بررسی روایی مقیاس، از روش‌های تحلیل عاملی اکتشافی و روایی همگرا استفاده شد. تحلیل عاملی یافته‌ها نشان داد که مقیاس حسادت زناشویی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی دارای چهار عامل (احساس بی‌وفایی، احساس بدگمانی، گرایش به نظارت و احساس دلهره) است و از روایی همگرای مناسبی با مقیاس نظارت بر همسر برخوردار است ($p < 0/01$). همبستگی به دست آمده میان خرده‌مقیاس گرایش به نظارت و مقیاس نظارت بر همسر ($r=0/53$; $p < 0/01$) نشان از روایی همگرایی مناسب آن دارد. برای بررسی پایایی مقیاس از روش همسانی درونی با آلفای کراباخ استفاده شد. آلفای ۰/۹۵ نشان‌دهنده پایایی قوی این مقیاس در کل بود. بر اساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد که این مقیاس دارای روایی و پایایی بالایی است که می‌توان آن را برای ارزیابی حسادت زناشویی در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در پژوهش‌های آتی مورد استفاده قرار داد.

واژه‌های کلیدی: مقیاس حسادت زناشویی، مقیاس نظارت بر همسر، شبکه‌های اجتماعی مجازی، تحلیل عاملی اکتشافی، کارکنان متأهل دانشگاه کاشان

مقدمه

حسادت یک حالت هیجانی است که زمانی به وجود می‌آید که فرد به دلیل وجود یک رقیب واقعی یا خیالی در مورد روابطی که برایش ارزشمند است احساس خطر می‌کند (فارگیا^{۱۵}، ۲۰۱۳، ص ۱۸). عوامل ارتباطی و صفات شخصیتی می‌توانند در ایجاد حسادت در روابط زناشویی نقش داشته باشند. حسادت، احساس ناخوشایند و اغلب دردناک است که با احساس حقارت، خصومت و رنجشی توصیف می‌شود که حاصل از آگاهی از لذت بردن فرد یا گروهی دیگر از داشته‌های مطلوبشان است (ولی‌زاده، هراتیان و احمدی، ۱۳۹۴، ص ۱۰۱). در روابط زناشویی، حسادت اغلب ناشی از نگرانی همسر از بی‌وفایی و نقض عهد و پیمان است، افراد درگیر در این احساس اغلب با مسائل عاطفی منفی نظیر خشم، احساس حقارت، ناامیدی و عدم اعتماد به نفس مواجه هستند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۱۰).

مارشال^{۱۶} و همکاران (۲۰۱۲) نشان دادند که احساس شور و عشق بیشتر در روابط زناشویی می‌تواند احساس حسادت را در هر یک از طرفین تقویت کند؛ به عبارت دیگر زوجینی که روابط عاشقانه دارند بیشتر نگران از دست دادن همسر خود و بیشتر مستعد برای احساس حسادت و سوءظن هستند. صفات فردی افراد نیز می‌تواند در شکل‌گیری احساس حسادت نقش داشته باشد. برخی از افراد برای احساس حسادت و تصور موقعیتی که همسرشان روابط معنی‌داری را با فرد دیگر آغاز کند، مستعدتر هستند. سطح اعتماد و عزت‌نفس افراد نیز می‌تواند در تجربه حسادت در روابط زناشویی مؤثر باشد. جایی که سطح اعتماد و یا عزت‌نفس پایین باشد بیشتر احتمال تجربه حسادت و سوءظن وجود دارد. وایت^{۱۷} (۱۹۸۱) در تعریف خود از حسادت متغیر عزت‌نفس را وارد می‌کند. او حسادت را به عنوان تفکرات، احساسات و اعمال پیچیده‌ای شرح می‌دهد که به دنبال تهدید عزت‌نفس و یا تهدید وجود و کیفیت روابط فرد شکل می‌گیرد.

در طول سال‌های اخیر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نظیر فیس‌بوک^۱، اینستاگرام^۲، لینکدین^۳ و ... زندگی و روابط افراد را دچار تغییر و دگرگونی نموده است. اولین بار در سال ۲۰۰۳ میلادی شبکه‌های اجتماعی مجازی به وجود آمدند و در ۴ فوریه ۲۰۰۴ میلادی شبکه اجتماعی فیس‌بوک تأسیس گردید. از این زمان رشد کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی حیرت‌آور بوده است، به طوری که به عنوان نمونه شبکه فیس‌بوک از ۱۰۰ میلیون کاربر در سال ۲۰۰۸، در سال ۲۰۱۶ تعداد کاربران آن به نزدیک ۲ میلیارد نفر رسیده است (فناوری فانگ^۴، ۲۰۱۶). شبکه اجتماعی اینستاگرام نیز به عنوان دومین شبکه اجتماعی پرکاربر در ۶ اکتبر ۲۰۱۰ میلادی تأسیس شد. تعداد کاربران اینستاگرام در آوریل ۲۰۱۲ تنها ۳۰ میلیون نفر بود؛ ولی در حال حاضر تعداد کاربران این شبکه اجتماعی نزدیک به ۵۰۰ میلیون کاربر است که ۹۰ درصد کاربران آن زیر سن ۳۵ سال هستند (اسمیت^۵، ۲۰۱۶). استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در خانواده، چالش‌های جدیدی را به وجود آورده است. برخی از این چالش‌ها را می‌توان در مورد گذران زمان با یکدیگر، تسهیم اوقات فراغت بین زن و شوهر و گذاردن وقت بیشتر برای جستجوی اطلاعات، ارتباط با دیگران و یا تسهیم اطلاعات و تصاویر دانست (هورست^۶، ۲۰۱۰). هر چند که مطالعات متعددی در ارتباط با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و عامل‌های روان‌شناختی و اجتماعی مثل رضایت از زندگی، کم‌رویی و اعتماد به نفس صورت گرفته است (والنزولا^۷، پارک^۸ و کس^۹، ۲۰۰۹؛ آور^{۱۰} و همکاران، ۲۰۰۹ و گنزالس^{۱۱} و هندکوک^{۱۲}، ۲۰۱۱)، ولی در رابطه با تأثیر استفاده از این شبکه‌ها بر روی روابط زناشویی پژوهش‌های اندکی وجود دارد. حسادت^{۱۳} و نظارت^{۱۴} در روابط زناشویی از عوامل مهم تأثیرگذار در روابط بین فردی به حساب می‌آیند که تغییر شرایط ارتباطات از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی، بررسی این متغیرها را در بستر جدیدی مطرح نموده است.

1. Facebook
3. LinkedIn
5. Smith
7. Valenzuela
9. Kee
11. Gonzales
13. Jealousy
15. Farrugia
17. White

2. Instagram
4. FUNG Global Retail & Technology
6. Horst
8. Park
10. Orr
12. Hancock
14. Surveillance
16. Marshall

اعتماد در درون روابط زناشویی مرتبط است (دارول^۹، والش^{۱۱} و وایت^{۱۱}، ۲۰۱۱). افراد ممکن است که از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای دیده‌بانی همسرشان و واریسی او استفاده کنند. پژوهش توکناگا^{۱۲} (۲۰۱۱) نشان داد که نظارت بر همسر دومین عامل متداول در شبکه اجتماعی فیس‌بوک است. هم‌چنین، مطالعه‌ای نشان داد که ۶۰ درصد دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان راهی برای واریسی کسانی که با آن‌ها روابط عاطفی و اجتماعی معنی‌داری دارند استفاده می‌کنند (بو^{۱۳}، ۲۰۱۰). پژوهش‌ها نشان داده است که بین حسادت و نظارت زناشویی رابطه قوی و مستقیمی برقرار است و به‌نوعی حسادت می‌تواند پیش‌بینی‌کننده نظارت در شبکه‌های اجتماعی مجازی باشد (دارول^{۱۴}، والش^{۱۵} و وایت^{۱۶}، ۲۰۱۱؛ مويس و همکاران؛ مارشال و همکاران، ۲۰۱۲). در برخی موارد چرخه معیوبی از حسادت پدید می‌آید که به دنبال آن فرد به‌صورت مداوم به نظارت بر طرف مقابلش می‌پردازد. در نهایت، احساسات منفی و نظارت برخط می‌تواند باعث کاهش عملکردی روابط زناشویی شود و منجر به پایان روابط عاشقانه و ایجاد تنش در زندگی گردد (توسان^{۱۷}، ۲۰۱۲؛ الفینسون^{۱۸} و نولر^{۱۹}، ۲۰۱۱ و فارگیا، ۲۰۱۳).

با توجه به آنچه گفته شد، هدف پژوهش، آن است که به بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین افراد متأهل ایرانی بپردازد. این مطالعه به دنبال پاسخ‌گویی به سه سؤال اساسی است: (۱) آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از روایی لازم برخوردار است؟ (۲) آیا توزیع نمودار ستونی عامل‌های شناسایی شده در سیاهه حسادت زناشویی در زوج‌های ایرانی نرمال است؟ (۳) آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از پایایی لازم برخوردار است؟

بر اساس دیدگاه یوتز^۱ و بیکبوم^۲ (۲۰۱۱) سه نوع حسادت واکنشی^۳، اضطرابی^۴ و پیشگیرانه^۵ در روابط وجود دارد. حسادت واکنشی یک عکس‌العمل هیجانی به‌منظور خاموش کردن خیانت همسر است. در حسادت واکنشی فرد درگیر خیانت واقعی توسط همسرش است. حسادت اضطرابی به‌وسیله نگرانی و سواسی درباره احتمال خیانت همسر شناخته می‌شود و این شکل از حسادت می‌تواند تحت تأثیر صفات بدبینانه فرد و یا اطلاعات فراهم شده توسط شبکه‌های اجتماعی باشد. حسادت پیشگیرانه، نوعی نگرانی برای پیشگیری از هر نوع خطری است که روابط فرد را تحت تأثیر قرار دهد. در این نوع حسادت فرد همسرش را مورد نظارت قرار می‌دهد و تلاش می‌کند روابط او را تحت کنترل درآورد. تفاوت حسادت واکنشی با حسادت اضطرابی و پیشگیرانه این است که حسادت واکنشی به دنبال یک تهدید واقعی در روابط ایجاد می‌شود، ولی حسادت اضطرابی و پیشگیرانه می‌تواند حتی زمانی که هیچ‌گونه تهدید واقعی در روابط زناشویی وجود ندارد اتفاق بیفتند (یوتز و بیکبوم، ۲۰۱۱).

تاکنون ابزارهای اندکی برای ارزیابی حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی طراحی شده است. یکی از مشهورترین این ابزارها سیاهه نظارت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی است که توسط مويس^۶ و همکاران در سال ۲۰۰۹ میلادی تهیه شده است. این سیاهه شامل ۲۷ گویه است و در آن فرد باید میزان حسادت و آشفتگی خود را در مورد هر یک از شرایط ارائه شده تعیین کند. برای مثال "وقتی که همسرش تصاویری را از خودش برای فردی از جنس مخالف که او نمی‌شناسد ارسال نماید تا چه میزان احساس حسادت و آشفتگی می‌کند" (ابی^۷، ۲۰۱۱). اکثریت گویه‌های این سیاهه حسادت اضطرابی را پوشش می‌دهند.

به‌منظور بررسی روایی همگرای این ابزار، از همبستگی آن با مقیاس نظارت بر همسر^۸ در شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده شد. نظارت به‌صورت مستقیم با مباحث

1. Utz
3. reactive
5. possessive
7. Eby
9. Darvell
11. White
13. Bove
15. Walsh
17. Tosun
19. Noller

2. Beukeboom
4. anxious
6. Muise
8. Partner Surveillance Scale
10. Walsh
12. Tokunaga
14. Darvell
16. White
18. Elphinston

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: این پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی و کاربردی است که جزء پژوهش‌های روان‌سنجی محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه افراد متأهلی بود که در دانشگاه کاشان در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ به‌طور تمام‌وقت یا پاره‌وقت مشغول به کار بودند. نمونه آماری پژوهش ۲۲۳ نفر (۱۳۷ نفر زن متأهل و ۸۶ نفر مرد متأهل) از افرادی بود که ابراز نمودند خودشان و همسرشان به‌صورت روزانه از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کردند. از آنجایی که هدف پژوهش، تعیین ویژگی‌های روان‌سنجی و تحلیل عاملی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بود، حجم نمونه متناسب با تعداد ماده‌های آزمون و توصیه ارائه شده، نباید کمتر از ۲۰۰ نفر باشد (مک‌کلام و همکاران^۱، ۱۹۹۹) که در این پژوهش حجم نمونه ۲۲۳ نفر در نظر گرفته شد. هم‌چنین، بر اساس نظریه کامری و لی^۲ (۱۹۹۲) کفایت اندازه نمونه بیش از ۲۰۰ نفر برای تحلیل عاملی در سطح خوب قرار می‌گیرد و میرز، گامست و گارینو^۳ (۲۰۰۶) توصیه نموده‌اند که با توجه به تعداد ماده‌های آزمون حجم نمونه باید تقریباً برای اجرای تحلیل عاملی ده برابر تعداد ماده‌های آزمون باشد که حجم نمونه این پژوهش نیز در سطح کفایت مناسب قرار می‌گیرد. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد، به این صورت که ابتدا فهرست کارمندان متأهل دانشگاه شماره‌گذاری گردید و سپس با استفاده از جدول اعداد تصادفی از میان آنان ۵۲۰ نفر انتخاب شدند. افراد انتخاب شده به این سؤال پاسخ دادند که "آیا به‌صورت روزانه از شبکه‌های اجتماعی مجازی خودشان و همسرشان استفاده می‌کنند؟" ملاک قرار گرفتن افراد در گروه نمونه دادن پاسخ مثبت به این سؤال بود. درنهایت ۳۰۰ نفر در نمونه قرار گرفتند که برای آنان پرسشنامه ارسال شد و در مجموع ۲۲۳ پرسشنامه بازگشت داده شد و در تحلیل نتایج داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

ابزار سنجش

پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی: این پرسشنامه به‌منظور بررسی میزان و نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توسط پژوهشگران طراحی شده است. مبنای ساخت این پرسشنامه دو پرسشنامه "استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی"^۴ (یوتز و بیکموم، ۲۰۱۱) و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی^۵ (الیسون^۶ و همکاران، ۲۰۰۷) بوده است. در اینجا پرسش‌هایی مثل "به‌صورت متوسط چند ساعت در هفته وقت خود را در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌گذرانید" و یا "چه مدت است که از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنید" مطرح شده است. این پرسشنامه به‌صورت بسته پاسخ بوده و مشارکت‌کنندگان باید از بین گزینه‌ها، گزینه متناسب را انتخاب کنند. این پرسشنامه جنبه جمعیت‌شناختی داشته و اطلاعاتی در زمینه مدت زمان و نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توسط افراد مورد مطالعه به دست می‌دهد.

سیاهه حسادت زناشویی^۷: به‌منظور ارزیابی حسادت زوجین در شبکه‌های اجتماعی مجازی، از نسخه اصلاح شده مقیاس حسادت فیس‌بوک^۸ (مویس و همکاران، ۲۰۰۹) استفاده شده است. این مقیاس دارای ۲۷ گویه است که از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود پاسخ دهند که "تا چه میزان احتمال دارد در هر یک از موارد مطرح شده درگیر شوند؟" مقیاس حسادت بر اساس مقیاس لیکرت (از به‌هیچ‌وجه تا همیشه) طراحی شده است. در این سیاهه برای ارزیابی میزان حسادت زوجین نسبت به یکدیگر در شبکه‌های اجتماعی مجازی نمرات گویه‌ها باهم جمع شده و سپس متوسط آن‌ها محاسبه می‌شود. خط برش در این پرسش‌نامه نمره ۳ یا سطح متوسط است. برای بررسی همسانی درونی از آلفای کراباخ استفاده شده است که در پژوهش کولی^۹ (۲۰۱۰) برابر ۰/۹۶ و در پژوهش یوتز، ماسکانل^{۱۰} و خالید^{۱۱} (۲۰۱۵) برابر ۰/۹۳ بوده است.

1. MacCallum et al.
3. Meyers, Gamst & Guarino
5. SNS Intensity Scale
7. Jealousy Scale
9. Cole
11. Khalid

2. Comrey & Lee
4. SNS Use Scale
6. Ellison
8. Facebook Jealousy scale
10. Muscanell

ایرانی، ابتدا این مقیاس توسط پژوهشگران به زبان فارسی ترجمه شد. سپس نسخهٔ ترجمه شده مجدداً به انگلیسی برگردانده شد و موارد عدم انطباق تصحیح گردید. به منظور بررسی روایی صوری سیاهه پس از تکمیل مراحل ترجمه، سیاهه در اختیار چندین نفر از متخصص روان‌شناسی قرار گرفت که روایی صوری سیاهه را مورد تأیید قرار دادند. در نهایت سیاهه حسادت زناشویی به همراه مقیاس نظارت بر همسر در بین گروه نمونه به اجرا گذاشته شد. زمان تکمیل پرسش‌نامه‌ها به صورت متوسط ۱۰ تا ۱۵ دقیقه در نظر گرفته شده بود.

یافته‌ها

در اینجا، یافته‌های پژوهش در دو بخش روایی و پایایی ابزار بر اساس سؤال‌های پژوهش خلاصه شده است. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد مورد مطالعه در جدول ۱ خلاصه شده است.

مقیاس نظارت بر همسر: این مقیاس به منظور بررسی نظارت افراد بر همسرشان در شبکه‌های اجتماعی مجازی طراحی شده است. این سیاهه که توسط فارگیا^۲ و همکاران (۲۰۱۳) ساخته شده، دارای ۱۵ گویه است و بر اساس مقیاس لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. در این سیاهه گویه‌هایی نظیر "من به فعالیت‌های همسر در محیط‌های برخط اعتماد دارم"، "پروفایل همسر را در شبکه‌های اجتماعی مجازی واری می‌کنم" و "این موضوع من را نگران می‌کند که همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی یک رابطه قدیمی داشته باشد" ارائه شده است. همسانی درونی این مقیاس در نسخهٔ اولیه ($\alpha=0/79$) (فارگیا و همکاران، ۲۰۱۳) و در این پژوهش بر اساس آلفای کرانباخ ($\alpha=0/84$) برآورد گردید؛ که نتایج نشان از همسانی درونی رضایت‌بخش پرسشنامه دارد.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

در این مطالعه به منظور آماده‌سازی سیاههٔ حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای استفاده در جمعیت

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش

گروه سنی	۱۸ تا ۲۴ سال	۲۵ تا ۳۵ سال	۳۶ تا ۴۰ سال	۴۱ تا ۵۰ سال	۵۰ سال و بیشتر
مدت زمان ازدواج	کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر	
میزان تحصیلات	دیپلم و فوق‌دیپلم	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری	
میزان استفاده از شبکه اجتماعی در هفته	۰ تا ۲ ساعت	۳ تا ۵ ساعت	۶ تا ۹ ساعت	۱۰ ساعت و بیشتر	
	۵۹ نفر ٪۲۶/۵	۸۳ نفر ٪۳۷/۲	۴۴ نفر ٪۱۹/۷	۳۳ نفر ٪۱۴/۸	۴ نفر ٪۱/۸
	۸۰ ٪۳۵/۹	۷۱ نفر ٪۳۱/۸	۴۰ نفر ٪۱۷/۹	۳۲ نفر ٪۱۴/۳	
	۵۰ نفر ٪۲۲/۴	۱۳۷ نفر ٪۶۱/۴	۲۹ نفر ٪۱۳	۷ نفر ٪۳/۱	
	۵۳ نفر ٪۲۳/۸	۷۱ نفر ٪۳۱/۸	۴۷ نفر ٪۲۱/۱	۵۲ نفر ٪۲۳/۳	

که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی به روابط زناشویی شان آسیب می‌زند و ۱۹۱ (۸۵/۷ درصد) معتقد بودند که باید قوانینی در بین زن و شوهر در زمینه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی وضع شود.

شاخص‌های توصیفی پژوهش نشان می‌دهد که عامل بی‌وفایی دارای بالاترین میانگین ($\bar{X} = 3/12$) و عامل دلهره در روابط زناشویی کم‌ترین میانگین ($\bar{X} = 1/67$) را دارا است. در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی پژوهش برای متغیرهای مختلف ارائه شده است.

شرکت‌کنندگان در پژوهش خود و همسرشان از شبکه‌های اجتماعی مجازی مختلفی استفاده می‌کردند. ۲۶ نفر (۱۱/۷ درصد) از فیس‌بوک، ۵ نفر (۲/۲ درصد) از توئیتر، ۷ نفر (۳/۱ درصد) از لینکدین، ۲۵ نفر (۱۱/۲ درصد) از گوگل پلاس، ۱۱۲ نفر (۵۰/۲ درصد) از اینستاگرام، ۱۹۹ نفر (۸۹/۲ درصد) از شبکه‌های اجتماعی محاوره‌ای مثل تلگرام، ۵ نفر (۲/۲ درصد) از اسنپ‌چت و ۱۱ نفر (۹/۴ درصد) از سایر شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کردند. از افراد شرکت‌کننده در پژوهش ۷۶ نفر (۳۴/۱ درصد) معتقد بودند

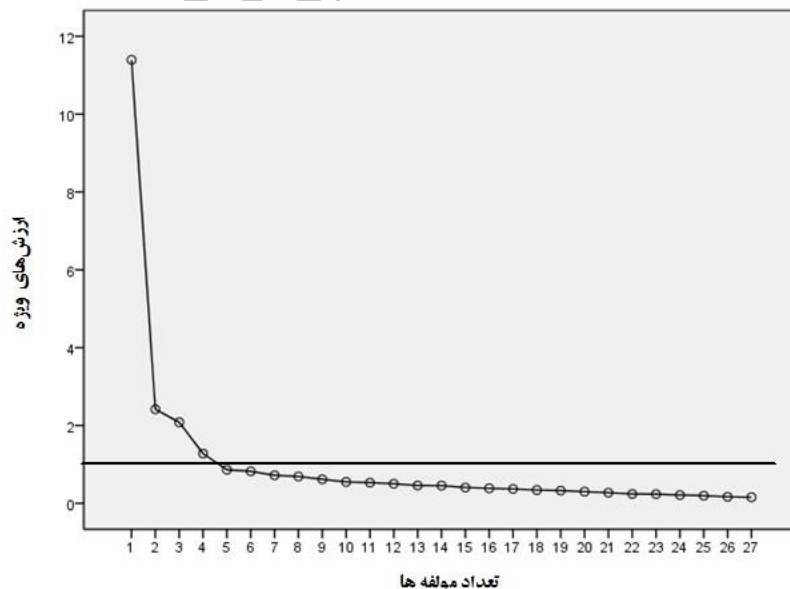
جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین (M)	انحراف استاندارد (SD)	تعداد گویه	ضریب پایایی
حسادت (نمره کل)	۲/۶۲	۰/۸۴	۲۷ گویه	۰/۹۵
بی‌وفایی	۳/۱۲	۱/۰۶	۱۰ گویه	۰/۹۲
بدگمانی	۲/۸۸	۱/۲۱	۶ گویه	۰/۹۱
نظارت	۲/۳۰	۰/۹۸	۶ گویه	۰/۸۹
دلهره	۱/۶۸	۰/۷۳	۵ گویه	۰/۷۶
مقیاس نظارت همسر	۲/۷۰	۰/۶۰	۱۵ گویه	۰/۷۶

ابزار سنجش

کولموگروف-اسمیرنف^۱، هیچ‌یک از گویه‌ها انحراف معناداری از توزیع نرمال نداشتند. شاخص کفایت نمونه‌برداری کایرز، میر و الکین^۲ برابر با ۰/۹۴ و آزمون کرویت بارتلت^۳ $p < ۰/۰۰۱$ ، $\chi^2 = ۳۸۰۱/۹۹$ به دست آمدند که نشان‌دهنده کفایت نمونه و ماتریس همبستگی مناسب برای تحلیل عاملی اکتشافی است. عوامل نهفته در آزمون با روش تحلیل مؤلفه اصلی^۴ و چرخش واریماکس^۵ استخراج شد. در این مدل ۴ عامل با توجه به ارزش‌های ویژه بالاتر از ۱ (جدول ۲) و نمودار اسکرس کتل (شکل ۱) استخراج شد.

به‌منظور پاسخ‌گویی به سؤال اول پژوهش (آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از روایی لازم برخوردار است؟) به بررسی روایی سازه و روایی همگرایی سیاهه حسادت زناشویی پرداخته شد. برای بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی؛ و سپس به‌منظور بررسی روایی همگرایی، از ضریب همبستگی بین این سیاهه با سیاهه نظارت زناشویی استفاده شد. به‌منظور انجام تحلیل عاملی همه گویه‌ها از نظر مفروضه نرمال بودن مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس اطلاعات به دست آمده از آماره

شکل ۱. نمودار اسکرس کتل مؤلفه‌های استخراجی سیاهه حسادت زناشویی

1. Kolmogrov-Smirnov
3. Bartlett's Test of Sphericity
5. varimax rotation

2. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy
4. principal components

جدول ۳. ارزش‌های ویژه بالاتر از ۱ و درصد واریانس تبیین شده توسط هر عامل پس از چرخش

مؤلفه‌ها	ارزش ویژه	درصد تبیین واریانس	درصد واریانس تراکمی
۱	۵/۷۸	۲۱/۴	۲۱/۴
۲	۴/۸۰	۱۷/۸۰	۳۹/۲
۳	۳/۷۶	۱۳/۹۳	۵۳/۴
۴	۲/۸۳	۱۰/۴۶	۶۳/۶۰

با توجه به شکل ۱ و جدول ۳، در مجموع ۴ مؤلفه از سیاهه استخراج گردید که هر ۴ مؤلفه مقادیر ویژه بالاتر از ۲ دارا بودند که رقم مناسبی است. در مجموع این ۴ عامل ۶۳/۶۰ درصد واریانس کل را تبیین می‌کنند. عامل اول با ارزش ویژه ۵/۷۲ و درصد تبیین واریانس ۲۱/۴ بیشترین مقدار و عامل چهارم با ارزش ۲/۸۳ و درصد تبیین واریانس ۱۰/۴۶ کم‌ترین مقدار از واریانس کل متغیر حسادت زناشویی در فضای مجازی را تبیین می‌کنند.

جدول ۴. ماتریس بارهای عاملی سیاهه بر روی مؤلفه‌های استخراج شده

ردیف	سؤال‌ها	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴
۱	زمانی که ببینم همسر در شبکه اجتماعی مجازی فردی از جنس مخالف را که من نمی‌شناسم به فهرست دوستانش اضافه نموده است، احساس پریشانی می‌کنم.	۰/۷۴			
۲	زمانی که ببینم همسر وضعیت زناشویی‌اش را به صورت صحیح در شبکه اجتماعی مجازی مشخص نکرده است، احساس پریشانی می‌کنم.	۰/۷۲			
۳	اگر ببینم همسر فردی را که پیش از این با او رابطه احساسی یا عاطفی داشته است در فهرست دوستانش قرار داده، احساس تهدید می‌کنم.	۰/۷۲			
۴	بر فعالیت‌های همسر در شبکه اجتماعی مجازی نظارت می‌کنم.			۰/۷۶	
۵	زمانی که ببینم همسر پیامی را به صفحه فردی از جنس مخالف ارسال نموده است، احساس پریشانی می‌کنم.	۰/۶۸			
۶	در مورد دوستان همسر در شبکه اجتماعی مجازی از او سؤال می‌پرسم.			۰/۷۴	
۷	نمی‌توانم با این موضوع کنار بیایم که فردی از جنس مخالف، هدیه یا پیامی خاص را در شبکه اجتماعی مجازی برای همسر ارسال کند.	۰/۷۲			
۸	اگر ببینم همسر تصویری از خودش را در صفحه‌ای که افرادی از جنس مخالف حضور دارند، ارسال نموده باشد احساس پریشانی می‌کنم.	۰/۷۰			
۹	اگر متوجه شوم همسر دسترسی به شبکه اجتماعی مجازی‌اش را محدود نموده است (مثلاً نام کاربری و رمز ورود گذاشته باشد) پریشان می‌شوم.	۰/۶۶			
۱۰	اگر همسر تصاویری از خودش را برای فردی که قبلاً با او رابطه احساسی و عاطفی داشته ارسال کند، احساس پریشانی می‌کنم.	۰/۷۷			
۱۱	درباره پیام‌های خصوصی که همسر در شبکه اجتماعی مجازی ارسال می‌کند، مشکوک و بدگمان هستم.			۰/۴۶	

۰/۷۱	از این موضوع که همسر یک رابطه عاطفی و رمانتیک را در شبکه اجتماعی مجازی با فردی آغاز کند، احساس نگرانی می‌کنم.	۱۲
۰/۶۰	اگر همسر پیامی را از فردی با جنس مخالف دریافت کند، احساس پریشانی می‌کنم.	۱۳
۰/۶۷	اگر همسر تصاویری از خودش را برای فردی از جنس مخالف که من نمی‌شناسم ارسال کند، احساس پریشانی می‌کنم.	۱۴
۰/۸۱	از اینکه همسر یک رابطه صمیمی محرمانه را در شبکه اجتماعی مجازی با فردی ایجاد کند، می‌ترسم و بدگمانم.	۱۵
۰/۸۴	از اینکه همسر رابطه صمیمی با افرادی از جنس مخالف در شبکه‌های اجتماعی مجازی داشته باشد، نگران هستم.	۱۶
۰/۸۰	از اینکه همسر تصاویری از خودش را که نامتناسب هستند به‌عنوان تصویر پروفایل و یا در شبکه ارسال کند، نگران هستم.	۱۷
۰/۷۳	از اینکه فردی در شبکه اجتماعی مجازی جذب همسر شود، نگران هستم.	۱۸
۰/۶۲	در صورتی که به فعالیت‌های همسر در شبکه اجتماعی مجازی مشکوک شوم، صفحه او را بازبینی و بررسی خواهم کرد.	۱۹
۰/۶۸	با همسر تاکنون در مورد حضور او در شبکه‌های اجتماعی مجازی مجادله و بحث داشته‌ام.	۲۰
۰/۷۳	به‌طور منظم صفحه همسر را در شبکه‌های اجتماعی مجازی چک می‌کنم.	۲۱
۰/۷۱	از این که همسر در شبکه اجتماعی مجازی با فردی که قبلاً با او رابطه عاطفی و احساسی داشته ارتباط برقرار کند، نگران هستم.	۲۲
۰/۷۸	از همسر درباره فعالیت‌هایش در شبکه‌های اجتماعی مجازی پرس‌وجو می‌کنم.	۲۳
۰/۴۸	دوستان همسر را در شبکه اجتماعی مجازی به فهرست مخاطبین خودم اضافه می‌کنم، تا در صورت حذف اطلاعات آن‌ها توسط همسر، اطلاعاتشان را داشته باشم.	۲۴
۰/۸۰	تلاش می‌کنم، با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی حس حسادت همسر را تحریک کنم.	۲۵
۰/۵۴	تلاش می‌کنم به نام کاربری و رمز ورود همسر به شبکه‌های اجتماعی مجازی و ایمیلش دسترسی داشته باشم.	۲۶
۰/۶۵	در ارتباط با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توسط همسر احساس پریشانی و نگرانی می‌کنم.	۲۷

با توجه به جدول ۳، سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی دارای ۲۷ گویه و ۴ عامل (احساس بی‌وفایی، احساس بدگمانی، گرایش به نظارت و احساس دلهره) است. جدول ۴ به معرفی هر یک از این عامل‌ها پرداخته است.

جدول ۵. سؤال‌های مرتبط به ۴ عامل و ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری توسط هر عامل

عامل	نام عامل	گویه‌ها	ویژگی مورد اندازه‌گیری
اول	احساس بی‌وفایی	۱۰ گویه: ۱، ۲، ۳، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳ و ۱۴	این عامل به بررسی احساس نگرانی و حسادت نسبت به همسر در ارتباط با روابط خارج از زناشویی می‌پردازد. در واقع نمره بالا نشانگر احساس نگرانی نسبت به همسر در ارتباط با نوعی رابطه عاطفی با فرد دیگر در شبکه‌های اجتماعی مجازی است.
دوم	احساس بدگمانی	۶ گویه: ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸ و ۲۲	این عامل به بررسی بدگمانی نسبت به همسر در ارتباط با فعالیت‌های او در فضای شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌پردازد. نمره بالا در این عامل نشان می‌دهد که فرد نسبت به برقراری روابط محرمانه، جذب شدن دیگران به همسرش و یا ارائه تصاویر نامناسب از خود توسط همسرش نگران و بدگمان است.
سوم	گرایش به نظارت	۶ گویه: ۴، ۶، ۱۹، ۲۱، ۲۳ و ۲۶	این عامل به بررسی میزان دیده‌بانی و نظارت مخفیانه بر فعالیت‌های همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌پردازد. نمره بالا در این عامل نشانگر آن است که فرد همسرش را مدام در شبکه‌های اجتماعی مجازی تحت نظر دارد و فعالیت‌های او را مورد دیده‌بانی قرار می‌دهد.
چهارم	احساس دلهره	۵ گویه: ۱۱، ۲۰، ۲۴، ۲۵ و ۲۷	این عامل نشانگر وجود نگرانی و دلهره نسبت به فعالیت‌های همسر در فضای شبکه‌های اجتماعی مجازی است. نمره بالا در این عامل نشان می‌دهد که فرد از این که همسرش از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کند دلهره دارد.

روایی همگرایی سیاهه "حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی" از طریق ارزیابی ارتباط بین خرده‌مقیاس‌های این سیاهه و "مقیاس نظارت بر همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی" مورد ارزیابی قرار گرفت. هر دو ابزار به منظور کاربرد در ارتباط با شبکه‌های اجتماعی مجازی طراحی شده‌اند. نتایج مربوط به ضرایب همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های این دو سیاهه در جدول ۶ ارائه شده است. بر اساس یافته‌ها، میان متغیر نظارت بر همسر با متغیر بی‌وفایی ($R=0/26$ ؛ $p<0/01$)، بدگمانی ($R=0/32$ ؛ $p<0/01$)، نظارت ($R=0/53$ ؛ $p<0/01$) و دلهره ($R=0/45$ ؛ $p<0/01$) ارتباط معنی‌داری وجود دارد. همبستگی بین مقیاس نظارت و نمره کلی سیاهه حسادت زناشویی ($R=0/43$ ؛ $p<0/01$) که همبستگی نسبتاً قوی و معنی‌داری است. بیشترین ضریب همبستگی بین خرده مقیاس نظارت با مقیاس نظارت همسر ($R=0/53$ ؛ $p<0/01$) بوده است، چرا که تقریباً هر دو مقیاس سازه واحدی را اندازه‌گیری می‌کنند.

جدول ۶. همبستگی بین خرده‌مقیاس‌های سیاهه حسادت زناشویی و نظارت همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
بی‌وفایی	-				
بدگمانی	۰/۶۱**	-			
نظارت	۰/۵۹**	۰/۵۳**	-		
دلهره	۰/۴۸**	۰/۵۳**	۰/۶۴**	-	
مقیاس نظارت بر همسر	۰/۲۶**	۰/۳۲**	۰/۵۳**	۰/۴۵**	-

** $p < 0/01$

گرایش به نظارت از سیاهه حسادت زناشویی و مقیاس نظارت بر همسر دیده شد.

برای پاسخ به سؤال دوم پژوهش مبنی بر "آیا توزیع نمودار ستونی عامل‌های شناسایی شده در سیاهه حسادت زناشویی در زوج‌های ایرانی نرمال است؟ از آزمون شاپیرو-ویلک^۱ استفاده شد. نتایج این آزمون نشان داد که در هر چهار عامل شناسایی شده در سیاهه حسادت زناشویی، توزیع داده‌ها با توزیع نرمال منطبق است و تفاوت معنی‌داری میان توزیع داده‌ها در چهار عامل و توزیع نرمال مشاهده نمی‌شود ($p > 0.05$).

در پاسخ به سؤال اول پژوهش مبنی بر این که آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از روایی لازم برخوردار است؟، در نهایت یافته‌های پژوهش بیان کرد که سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی از روایی قابل قبولی برخوردار است. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که این سیاهه دارای ۴ عاملی اصلی (احساس بی‌وفایی، احساس بدگمانی، گرایش به نظارت و احساس دلهره) است. نتایج بررسی روایی همگرا نیز نشان داد که میان این سیاهه و مقیاس نظارت بر همسر همبستگی معنی‌داری وجود دارد، به‌ویژه بیشترین همبستگی میان خرده مقیاس

جدول ۷. آزمون شاپیرو-ویلک به منظور بررسی نرمال بودن توزیع هر یک از عامل‌های سیاهه حسادت زناشویی

نام عامل‌ها	آماره	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
بی‌وفایی	۰/۹۹	۲۲۳	۰/۱۵
بدگمانی	۰/۹۸	۲۲۳	۰/۰۹
نظارت	۰/۹۸	۲۲۳	۰/۰۶
دلهره	۰/۹۹	۲۲۳	۰/۱۸

پایایی ابزار

به منظور پاسخ‌گویی به سؤال سوم پژوهش (آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از پایایی لازم برخوردار است؟) از همسانی درونی استفاده شد. روش آلفای کرانباخ (به‌عنوان یکی از روش‌های معتبر برآورد همسانی درونی) به منظور بررسی همسانی درونی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اساس الگوی ۴ عاملی مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که در خرده مقیاس بی‌وفایی آلفا برابر $a=0.92$ ، در خرده مقیاس بدگمانی آلفا برابر $a=0.91$ ، در خرده مقیاس نظارت آلفا برابر $a=0.89$ و در خرده مقیاس دلهره آلفا برابر $a=0.76$ بود.

در پاسخ به سؤال سوم پژوهش مبنی بر این که آیا سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سنجش این سازه در زوج‌های ایرانی از پایایی لازم برخوردار است؟، نتایج پژوهش نشان داد که هر چهار مقیاس اصلی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی از

همسانی درونی مناسبی برخوردار هستند و در نتیجه این سیاهه دارای پایایی قابل قبولی است.

بحث و نتیجه‌گیری

رشد روزافزون بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی مجازی و دنیای اینترنت تأثیر گسترده‌ای را بر زندگی فردی و اجتماعی افراد گذاشته است و تغییراتی را در سبک زندگی انسان‌ها به وجود آورده است. هدف این پژوهش، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بود. حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی به گونه‌های مختلفی نظیر نگرانی از ارتباطات خارج از روابط زناشویی، احساس بدگمانی در استفاده نامناسب از شبکه‌های اجتماعی مجازی مانند ارسال تصاویر نامناسب از خود، نظارت و دیده‌بانی همسر از طریق واریس مداوم او و در نهایت دلهره ناشی از دست دادن همسر خود را نشان می‌دهد. در این پژوهش به منظور بررسی روایی سیاهه حسادت زناشویی از تحلیل عاملی اکتشافی و بررسی رابطه آن با مقیاس نظارت بر همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی

حسادت، سطح اعتماد، عزت نفس، روابط نامطمئن و تعهد نیز اشاره نمودند. در پژوهش‌های کولی (۲۰۱۰)، یوتز و بیکبوم (۲۰۱۱)، اسی (۲۰۱۱)، کیو^۲ (۲۰۱۱) و مارشال و همکاران (۲۰۱۲) نیز از سیاهه حسادت زناشویی بهره گرفته شد که نتایج آن پژوهش‌ها با الگوی به دست آمده در پژوهش حاضر یکسان نیست. چنین تفاوتی می‌تواند ناشی از وجود تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی در تعریف حسادت زناشویی در نمونه‌های مورد مطالعه بوده باشد.

روایی همگرایی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی از طریق بررسی رابطه بین این سیاهه با مقیاس نظارت بر همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشانگر رابطه معنی‌دار میان ۴ عامل با نظارت در فضای مجازی بود (جدول ۶). پژوهشگران بیان نموده‌اند که شبکه‌های اجتماعی مجازی (به‌ویژه شبکه فیس‌بوک) ممکن است فرد را در معرض حسادت همسر قرار دهد و افزایش حسادت زناشویی منجر به افزایش سطح بالاتری از نظارت در شبکه اجتماعی توسط همسر خواهد شد (مویس و همکاران، ۲۰۰۹). پژوهش مارشال و همکاران نشان داد که بین حسادت زناشویی و نظارت بر همسر $r=0/40$ رابطه وجود دارد و این رابطه معنی‌دار است ($p<0/01$).

ضریب پایایی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر اساس الگوی چهار عاملی با استفاده از آلفای کرانباخ مورد تحلیل قرار گرفت که نتایج حاکی از همسانی درونی مناسب پرسش‌نامه بود (جدول ۷). هم‌چنین ضریب آلفای کرانباخ برای نمره کل حسادت برابر $a=0/95$ بود که در پژوهش‌های مویس و همکاران (۲۰۰۹)، کولی (۲۰۱۰)، یوتز و بیکبوم (۲۰۱۱) و مارشال و همکاران (۲۰۱۲) ضریب آلفای کرانباخ برابر $a=0/96$ برآورد شده بود که نشان‌گر پایایی مناسب سیاهه است.

درنهایت، در پژوهش تلاش گردید که ویژگی‌های روان‌سنجی سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی در نمونه برگرفته از فرهنگ ایرانی آزمون شود و میزان روایی و پایایی این مقیاس مورد تحلیل قرار گیرد. همان‌طور که مشاهده شد این سیاهه در نمونه افراد متأهل ایرانی دارای روایی و پایایی قابل قبولی است. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش، می‌توان گفت که سیاهه حسادت

استفاده شد. هم‌چنین به منظور تحلیل همسانی درونی سیاهه از روش آلفای کرانباخ بهره گرفته شد.

گزارش پژوهشی در سال ۲۰۱۶ در کشور استرالیا نشان داد که ۸۷ درصد از مردم این کشور به اینترنت دسترسی دارند و به‌طور متوسط ۱۲/۵ ساعت در هفته وقت خود را در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌گذرانند. در استرالیا شبکه اجتماعی فیس‌بوک با گستره ۹۵ درصد محبوب‌ترین و پس از آن شبکه اجتماعی اینستاگرام با ۳۱ درصد قرار می‌گیرد. ۶۳ درصد استرالیایی‌ها بعد از ساعت کاری از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند و ۵۵ درصد استرالیایی‌ها روزانه بیش از ۵ بار به اینترنت رجوع می‌نمایند. مطالعه در ایران نیز نشان داد که ۴۴ درصد از افراد مورد مطالعه حداقل در هفته بیش از ۶ ساعت از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند و بعد از شبکه‌های اجتماعی محاوره‌ای مثل تلگرام با ۸۹ درصد کاربر، شبکه اجتماعی اینستاگرام با ۵۰/۲ درصد بیشترین محبوبیت را دارا است. با توجه به تغییر سبک زندگی با توسعه و رشد شبکه‌های اجتماعی مجازی، متغیرهای متعددی در زندگی زناشویی افراد مطرح شده‌اند که پیش از این شکل دیگری داشتند. حسادت زناشویی یکی از این متغیرها است. از دیدگاه ایلینگ^۱ (۲۰۱۲) تجربه اغلب افراد از حسادت شامل: هراس از دست دادن، بدگمانی یا خشم به دلیل بی‌وفایی و عدم صداقت ادراک شده، عزت نفس پایین و غمگینی حاصل از دست دادن، عدم اطمینان و تنهایی و باختن فرد مهم زندگی است.

در این پژوهش برای بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که سیاهه حسادت زناشویی از چهار عامل اصلی احساس بی‌وفایی، بدگمانی، نظارت و دلهره تشکیل شده است (جدول ۳). این ۴ عامل در مجموع ۶۳/۶۰ درصد واریانس کل متغیر حسادت زناشویی را تبیین می‌نمودند (جدول ۳). مویس و همکاران (۲۰۰۹) برای بررسی روایی سازه سیاهه حسادت زناشویی از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده نمودند نتایج پژوهش آنان نشان داد که این سیاهه تنها دارای یک عامل با مقدار ویژه ۱۲/۶۸ است که می‌تواند ۴۷ درصد از واریانس کل را تبیین کند. هر چند که این پژوهشگران به اهمیت عامل‌های دیگری نظیر گرایش عمومی به سمت

- psychology, *Behavior and Social Networking*, 14(12), 717-722.
- Eby, J. L. (2011). *The Effects of Facebook on Jealousy in Relationships*. Retrieved Jan17, 2017, from http://www.lagrange.edu/resources/pdf/citations/2011/18_eby_psychology.pdf.
- Elphinston, R. A. & Noller, P. (2011) Time to Face it! Facebook Intrusion and the Implications for Romantic Jealousy and Relationship Satisfaction. *Cyber psychology, Behavior and Social Networking*, 14(11), 631-635.
- Ellison, N., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143-1168.
- Farrugia, R. C. (2013). *Facebook and relationships: A study of how social media use is affecting long-term relationships*. Master's Thesis (Open Access). Rochester Institute of Technology.
- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1989). ENRICH marital inventory: A discriminant validity and cross-validity assessment. *Journal Marital and Family Therapy*, 15, 65-79.
- FUNG Global Retail & Technology (2016). Deep drive: Social media and brands: Commerce, connections and customer service. Retrieved Jan 17, 2017, from <http://www.deborahweinswig.com/wp-content/uploads/2016/10/Social-Media-and-Brands-October-18-2016.pdf>
- Gonzales, A. L., Hancock, J. T. (2011). Mirror, mirror on my Facebook wall: effects of exposure to Facebook on self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14, 79-83.
- Horst, H. A. (2010). *Hanging out, messing around, and peeking out*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Zhang, S., Hong, S. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4, 84-99.
- Marshall, T. C., Bejanyan, K., Di Castro, G. & Lee, R. A. (2012). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Social Psychology*, 20 (1). Retrieved Jan17, 2017, from <https://core.ac.uk/display/6113160>.
- McCroskey, J.C. & McCain T.A. (1974). The measurement of interpersonal attraction. *Speech Monographs*, 41, 261-266.
- Meyers, L.S., Gamst, G., & Guarino, A.J. (2006). *Applied Multivariate Research: Design and Interpretation*, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Miller, R.S., & Lefcourt, H.M. (1982). The assessment of social intimacy. *Journal of Personality Assessment*, 46(5), 514-518.
- Muise, A., Christofides, E., & Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does Facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *Cyber Psychology & Behavior*, 12(4), 441-444.
- Orr, E. S., Sisic, M., Ross, C. & et al (2009). The influence of shyness on the use of Facebook in an undergraduate sample. *Cyber psychology and Behavior*, 12, 337-340.
- زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند پاسخ‌گوی نیاز پژوهشگران و روان‌شناسان در زمینه‌های پژوهشی باشد. در نتیجه از این ابزار می‌توان در راستای ارزیابی متغیرهایی چون احساس بی‌وفایی، بدگمانی، نظارت و دلهره از دست دادن همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده کرد. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش می‌توان گفت که سیاهه حسادت زناشویی در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند پاسخ‌گوی نیاز پژوهشگران و روان‌شناسان در زمینه‌های پژوهشی باشد. در نتیجه از این ابزار می‌توان در راستای ارزیابی متغیرهایی چون احساس بی‌وفایی، بدگمانی، نظارت و دلهره از دست دادن همسر در شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده کرد. پژوهش حاضر تنها بر روی نمونه زوج‌های استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بافت فرهنگی شهر کاشان به اجرا در آمده است، بنابراین تعمیم نتایج این پژوهش به سایر گروه‌ها و بافت‌های فرهنگی و قومیتی با محدودیت همراه است. پیشنهاد می‌شود که این پژوهش بر روی نمونه وسیع‌تر و در دیگر بافت‌های فرهنگی و قومیتی نیز انجام شود.

منابع

- فتحی، م؛ فکرآزاد، ح؛ غفاری، غ؛ و بوالهروی، ج. (۱۳۹۲). عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی. *فصلنامه رفاه اجتماعی*. ۱۳ (۵۱): ۱۳۷-۱۰۹.
- ولی‌زاده، ا؛ هراتیان، ع؛ و احمدی، م. (۱۳۹۴). اعتبار و روایی و ساختار عاملی فرم تجدیدنظر شده مقیاس اسلامی حسادت. *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*. ۱۶ (۳): ۱۱۲-۱۰۰.
- Bowe, G. (2010). Reading romance: The impact Facebook rituals can have on a romantic relationship. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 1(2), 61-77.
- Cave, R. (2011). *Facebook jealousy: Examining the effects of Facebook on adult romantic relationships*. Master's Thesis (Open Access), Longwood University.
- Cole, M. (2010). Jealousy and attachment 2.0: *The role of attachment in the expression and experience of jealousy on Facebook*. Master's Thesis (Open Access), University of Central Florida.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Darvell, J., Walsh S. P., White, K. M. (2011) Facebook Tells Me So: Applying the Theory of Planned Behavior to Understand Partner-Monitoring Behavior on Facebook. *Cyber*

- Smith, K. (2016). *37 Instagram Statistics for 2016 Marketing*. Retrieved Jan17, 2017, from <https://www.brandwatch.com/blog/37-instagram-stats-2016/>
- Tokunaga, R. S. (2011). Social networking site or social surveillance site? Understanding the use of interpersonal electronic surveillance in romantic relationships. *Computers in Human Behavior*, 27(2), 705-713.
- Tosun, L. P. (2012). Motives for Facebook use and expressing "true self" on the internet. *Computers in Human Behavior*, 20(4), 1510-1517.
- Utz, S., &Beukeboom, C. J. (2011). The role of social network sites in romantic relationships: effects on jealousy and relationship happiness. *Journal of Computer-Mediated Communication* 16,511-527.
- Utz, S., Muscanell, N., &Khalid, C. (2015). Snapchat elicits more jealousy than Facebook: A comparison of snapchat and Facebook use. *Cyber psychology, Behavior, and Social Networking*, 18 (3), 141-146.
- Valenzuela, S., Park, N., &Kee, K. F. (2009). Is there social capital in a social network site?: Facebook use and college students' life satisfaction, trust, and participation. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14, 875-901.
- White, G. L. (1981). Jealousy and partner's perceived motives for attraction to a rival. *Social Psychology Quarterly*, 44, 24-30.

Archive of SID